

Nr 83.

Av herr **Strömberg**, om inbegripande av yrkessjukdomen skrivkramp under lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Vår nu gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar den 14 juni 1929 i den avfattning den erhållit genom lagen den 26 juni 1936 är grundad på den allmänna principen, att arbetare, som träffas av yrkessjukdom, bör erhålla skäligen ersättning. Den vilar även på samma grundsats som den sociala olycksfallsförsäkringen, att varje yrkesverksamhet bör bära av dess utövande föranledda kostnader.

Vid lagens första framträdande ville man emellertid gå försiktigt fram och i första hand endast medtaga sådana fall, som ej voro omskridda. På grund härav begränsades lagen att gälla sjukdomar, framkallade genom inverkan av vissa uppräknade giftiga ämnen, strålände värme eller ljus, röntgenstrålar, radium samt mjältbrandsmita. År 1930 tillkom stendamm och år 1936 utvidgades lagens tillämplighetsområde betydligt, dels genom att ytterligare en rad giftiga ämnen upptogs i förteckningen, dels genom att såsom yrkessjukdom omfattad av försäkringen även upptogs vissa sjukdomar, som förorsakats av den försäkrades arbete, nämligen:

1. smittosam sjukdom, som omförmäles i 2 § epidemilagen den 19 juni 1919 eller varom förordnande utfärdats enligt 24 § samma lag, därest arbetet består i yrkesmässigt meddelande eller utövande av sjukvård eller barnmorskevård eller utgöres av medicinsk undersökning å laboratorium, som står under allmän tillsyn;

2. primär hudkräfta (cancer).

Man frångick sålunda 1936 den första mycket snäva begränsningen av lagens tillämplighetsområde. Ifrågasätts kan nu, om icke tiden är inne att gå än längre och låta lagen bli tillämplig på sjukdomar över huvud, där det kan ådagaläggas, att sjukdomen uppkommit genom yrkesarbetet.

Vill man emellertid icke under nuvarande tidsläge gå så långt, är det dock i hög grad påkallat att indraga under lagens tillämplighetsområde vissa sjukdomar, som redan 1936 föreslogos bära omfattas av försäkringen, nämligen sådana åkommor, som äro att tillskriva ensidigt arbete, speciellt skrivkramp och telegrafistkramp. Departementschefen ansåg sig emellertid vid nämnda tillfälle på grund av bristande utredning icke kunna framlägga något förslag beträffande denna grupp av sjukdomar.

Beträffande utländsk lagstiftning i denna fråga är av intresse att Storbritannien enligt »Workmen's Compensation Act» så tidigt som 1925 upp-

tagit telegrafistkramp och skrivkramp såsom sådana yrkessjukdomar, som medföra rätt till ersättning.

Sedan 1936, då frågan angående skrivkrampens upptagande som yrkes-sjukdom i svenska lagen väcktes, har emellertid en väsentlig förändring skett beträffande dessa sjukdomar på grund av rationaliseringen som nu sedan några år praktiseras även på kontor, banker o. d. Det maskinella arbetet har fått en stor utbredning inom denna yrkesgrupp, även de minsta kontor driva nu i stor omfattning sin verksamhet med maskinella hjälpmedel. Kapitalet, som nedlagts i maskinerna, måste effektivt utnyttjas, varför arbetstakten och arbetsintensiteten uppdrivits i hög grad. Bristande kunskap om rationaliseringsåtgärdernas inverkan på den mänskliga arbetskraften har i många fall lett till en för tidig utnötning av arbetarna, vilket bl. a. tagit sig uttryck i skrivkramp. Under senaste året ha flerfaldiga gånger till yrkesinspektrisen gjorts påpekanden i denna fråga, man har begärt hjälp till dem, som drabbats av sjukdomen, och förebyggande åtgärder för att försöka skydda alla dem, som äro sysselsatta inom yrket.

De fall, som sålunda kommit till yrkesinspektionens kännedom, ha förekommit inom affärskontor, banker, försäkringsbolag av enskild och statlig karaktär, telegrafverket m. m. De arbetsmoment, som framkallat skrivkrampen, ha utgjorts såväl av handskrivning som av maskinskrivning och arbete vid bokförings- och stansmaskiner. Vid vissa kontor, affärer och banker har skrivkramp uppkommit vid handskrivning, därigenom att vederbörande med en mycket hård penna, vanligtvis anilin, utskrivit kvitton, som samtidigt duplicerats, varför mera kraft, än vad som vanligen är fallet, måste nedläggas i skrivandet. I andra fall har skrivkramp uppkommit genom intensivt kontinuerligt skrivarbete dag efter dag.

Likaledes förekommer ofta skrivkramp vid skrivmaskiner, där arbetet är strängt och där mycket övertidsarbete förekommer.

Arbete vid äldre bokföringsmaskiner har ofta lett till överansträngning av armmuskulaturen, under det att de moderna elektriska maskinerna icke i samma grad medföra sådana risker. Många överansträngningar förekomma emellertid även vid dessa senare maskiner och detta bestyrkes bl. a. genom att vid ett större statligt verk ingen får arbeta längre än 14 dagar i sträck vid bokföringsmaskin, då det visat sig, att arbetet annars icke blir väl utfört och att arbetskraften överanstränges. Dylig uppdelning av arbetet kan emellertid icke försiggå på mindre arbetsplatser utan stora ekonomiska svårigheter.

Telegrafering utföres numera i allmänhet på maskiner, som påminna om de vanliga skrivmaskinerna. Nedslaget måste emellertid göras mera distinkt, varför detta arbete i ännu högre grad än vanligt maskinskrivningsarbete är ägnat framkalla skrivkramp. Morse-telegrafering förekommer fortfarande och är sedan gammalt känt som alstrare av ifrågavarande yrkessjukdom.

Det primära vid yrkessjukdom av detta slag är muskel- och nervöveran-

strängning, speciellt i höger arm. Den allmänna uppfattningen är, att sjukdomens grund är rent fysisk, men att en psykisk depression inträder, när sjukdomen visar sig svår att övervinna och man står inför risken av arbetslöshet. Sjukdomen träffar också mera sällan nybörjaren utan mera något äldre personer, som en längre tid varit utsatta för denna nötning, det är också därför för dem svårare att övergå till annat yrke. Verkningarna av en skrivkramp äro i allmänhet mycket långvariga, varför vederbörande frestas på grund av ekonomiska skäl att för tidigt återgå till arbetet. Recidiv äro därför mycket vanliga och invalidisering blir ofta följden.

Ett faktum, som visar, att skrivkrampen redan nu erkännes som sjukdom förorsakad av arbetet, är, att statliga verk erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd utbetala oavkortade löneförmåner under hela sjukdomstiden vid skrivkramp.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville besluta om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående orsakerna till och omfattningen av yrkessjukdomen skrivkramp och telegrafistkramp samt förslag om denna sjukdoms inbegripande under yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Stockholm den 23 januari 1940.

Gustaf Strömberg.
